

Leto XXVI. Posebna številka

Ustanovitelji: obč. konference SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Sk. Loka in Trzin - Izdaja CP Gorenjski tisk Kranj. Glavni urednik Anton Miklavčič - Odgovorni urednik Albin Učakar

GLAS

Kranj, torek, 31. 7. 1973

List izhaja od oktobra 1947 kot tednik. Od 1. januarja 1958 kot poltednik. Od 1. januarja 1960 trikrat tedensko. Od 1. januarja 1964 kot poltednik, in sicer ob sredo in soboto.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

1. avgust občinski praznik Kranja

Razvojni koraki kranjske občinske skupnosti so postali krepkejši in hitrejši. To velja za področje gospodarstva kot za negospodarstvo in družbene dejavnosti. V življenju kranjske občine so se utrdili in razvili samoupravni odnosi. Samoupravljanje in družbeno dogovarjanje se bo do konca letošnjega in v prihodnjih letih še okrepilo.

Praznična reportaža skuša z najbolj skupimi, vendar najpomembnejšimi podatki razgrniti trenutno sliko kranjske občine. Ozira se tudi v obetajočo prihodnost. Del reportaže je zapis o slavni Prešernovi brigadi, ki ima od leta 1967 dalje v kranjski občini domicil. Ustanovljena je bila pred tridesetimi leti v Davči. Proslavitev te obletnice je letos združena s kranjskim občinskim praznikom in z otvoritvijo nove Iskrine tovarne na Laborah.

Že prihodnje leto rezultati velikih investicij

Za letošnje gospodarjenje v kranjski občini je značilno, da so dosežki višji kot v republiki in federaciji. Pogledamo le količinsko proizvodnjo. Leto ta se je v letošnjih prvih štirih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani povečala za 14,4%. V republiki dosega to povečanje 8,4%, v državi pa le 7,2%. Kranjski odstotek narašča in je dosegel v letošnjem prvem polletju že 14,6%. Polletni količinski plan proizvodnje je presežen. Ugodno oceno zasluži tudi izvoz. Letošnji polletni plan je presežen za 0,4%, lansko polletno gibanje izvoza pa za 14,9%.

Da bo ocena gospodarjenja še popolnejša, moramo upoštevati podatke o zaposlenosti in gibanju zalog. Zaposlenost se je povečala le za nekaj odstotkov, produktivnost pa za več kot 10%. To je rezultat odpravljenega ekstenzivnega zaposlovanja na eni in močno povečane produktivnosti na drugi strani. Zaloge gotovih izdelkov kranjskega gospodarstva so se v primerjavi z zalogami v lanskem prvem polletju zmanjšale za 2,6%. Vedno manj blaga leži v skladiščih in vedno več ga gre naravnost kupčevala.

Druga značilnost kranjskega gospodarstva pa je zmanjšana akumulativnost. Povečane zvezne, republiške in občinske obremenitve niso glavni razlog za to. Pomembnejši je vpliv večjih proizvodnih stroškov, pri čemer imajo glavno besedo denarne spremembe na svetovnem in domačem trgu. Kranjska industrija mora veliko reprodukcijskega materiala uvažati. Le-ta je dražji zaradi devalvacije dinarja doma in višjih cen surovin na tujem. Akumulativnost se zato ne bo bistveno povečala.

Kranj je sredi velikih investicij! Njihova vrednost znaša 1,071 milijarde novih dinarjev. Razveseljiv je podatek Službe družbenega knjigovodstva, da so vsa sredstva zagotovljena. Skoraj 80% investicij nosita Iskra in Sava. Povedati moramo, da so investicije najpomembnejši stabilizacijski element, saj omogočajo preusmeritev proizvodnje in večjo produktivnost. Prvi rezultati teh investicij, ki bodo v glavnem zaključene letos, bodo vidni že prihodnje leto.

Položaj kranjskega gospodarstva je temeljito pretresla občinska skupščina na seji dne 28. junija. Ocena gospodarjenja je temeljila na pomembnih dokumentih, ki so bili sprejeti v občini: stabilizacijski program iz leta 1971, akcijski program skupščine za leto 1972, zaključki februarskega zbora samoupravljavcev in letošnja občinska gospodarska resolucija. Skupščina je ugotovila, da je večina nalog uresničenih

in da se kranjsko gospodarstvo že dalj časa obnaša stabilizacijsko. Zavedlo se je pomanjklivosti in jih skušalo, ne glede na sistemske rešitve, samo odpravljati. V občini ni delovne organizacije, ki bi poslovala z izgubo.

Veliko dela bo potrebno, da se bodo tudi osebni dohodki prilagodili povečani produktivnosti in dvigu življenjskih stroškov. Realni osebni dohodki Kranjčanov so zadnje čase padli za več kot 5%. Usklajevanje OD že teče v skladu s samoupravnimi sporazumi in doseženimi rezultati. Občinska skupščina je tudi podprla uresničevanje ustavnih dopolnil ter s tem pripomogla, da bo drugo leto lahko zaživel nov skupščinski sistem.

Na vrsti je srednje šolstvo

Kranjska občina se je pred leti trdno odločila rešiti prostorske probleme osnovnega šolstva in otroškega varstva. Občani so se na dveh referendumih odločili za krajevni samoprispevek. O tem je bilo že veliko napisanega. Ponovimo lahko le-to, da se programi uresničujejo tako kot so bili začrtani. Do začetka letošnjega šolskega leta bodo odprte osnovne šole v Besnici, na Kokrici, v Naklem, na Orehku in v Trbojeh. Do konca koledarskega leta pa zgrajeni popolni osemletki pri Vodovodnem stolpu in v Predosljah in nova stavba za Posebno šolo. Tudi vrtci v Bitnjah, Cerkljah in na Klancu so že dočakali otvoritev. Pripravlja se tretja faza programa, ki zajema gradnjo osnovne šole na Planini in na Primskovem, dograditev osnovnih šol v Šenčurju, v Stražišču in na Jezerskem ter gradnjo vrtcev na Planini in v Stražišču. Letos bosta odprta tudi varstvena oddelka v Dupljah in v Voklem.

Ob reševanju osnovnega šolstva in otroškega varstva so se nakopičili problemi v srednjem šolstvu. Pri skupščini občine že dela odbor za gradnjo srednjih šol v Kranju, in to predvsem Šolskega centra Iskra in Ekonomsko-administrativnega šolskega centra, ki sta v najhujši prostorski stiski. Ker izobražujejo kranjske srednje šole mladino iz več občin, investicije za gradnjo novih srednjih šol ne more nositi ena sama občinska skupnost. V dogovorih z drugimi, predvsem gorenjskimi občinami, še ni doseženo soglasje o sofinanciranju gradnje novih srednjih šol. Finančna shema za gradnjo novih šol je izdelana: 30% naj bi dala republiška izobraževalna skupnost, 70% pa naj bi zbrali v okoliših posameznih šol. Tu so mišljene tudi zainteresirane gospodarske organizacije. Šolski center Iskra naj bi stal na Zlatem polju, kjer je kranjska občina že kupila zemljišče, Ekonomsko-administrativni center pa naj bi se po dograditvi nove osnovne šole na Planini preselil v izpraznjeno šolo Staneta Žagarja. Na Zlato polje bi se preselila tudi Poklicna šola. V prihodnosti bo treba razmišljati še o razširitvi Dijaškega doma in novih prostorih za Gimnazijo ter Delavsko univerzo.

V Kranju se razvija tudi visoko in višje šolstvo. Skupščina občine predlaga, da bi postala Višja šola za organizacijo dela visoka šola (predvidena je gradnja novih prostorov v šolski coni na Zlatem polju). Kranj želi dobiti tudi nekatere oddelke pedagoške akademije in drugih visokih šol.

Najpomembnejše investicije na področju kulture so urejevanje Prešernovega gledališča, ureditev arheoloških najdb na Titovem trgu, obnova doma Svobode v

Stražišču ter urejevanje nekaterih kulturnih domov na podeželju. Kulturna skupnost vsega ne bo zmogla in bo treba najti za objekte širšega družbenega pomena tudi druge vire sredstev. Problem so prostori za kulturno in družabno življenje v novih mestnih stanovanjskih soseskah. Prostor zanje je, denarja pa ni. Ker so ti objekti del urejene soseske, bi kazalo stroške za njihovo gradnjo vračunati v ceno stanovanja.

Novosti se obetajo tudi v zdravstvu. Do leta 1975 bo pri Zdravstvenem domu Kranj zrasel nov prizidek, v Stražišču pa nova zdravstvena in lekarniška postaja. Novo poslopje bo dobil tudi Zavod za zdravstveno varstvo. Septembra bo sprejel prve stanovalce tudi moderen Dom upokojeencev na Planini, v katerem bo prostora za 122 ljudi.

Vse družbene dejavnosti v kranjski občini so že samoupravno organizirane. To je Temeljna izobraževalna skupnost za področje osnovnega šolstva, Kulturna skupnost za področje kulture, pred ustanovitvijo pa sta Telesnokulturna skupnost in Konferenca za socialno delo, ki bo prva tovrstna skupnost v republiki. Zaradi nove ustave in delegatskega sistema bodo potrebne na vseh področjih spremembe in izboljšave. S tem bo omogočena svobodna menjava dela med delavci v posameznih družbenih dejavnostih ter delavci v TOZD in uporabniki storitev družbenih služb. V Kranju predvidevamo, da bo ustanovljena tudi samostojna skupnost otroškega varstva, skupnost zdravstvenega zavarovanja pa se bo morala zaradi novega skupščinskega sistema reorganizirati. V okviru vzgoje in izobraževanja pa bodo najverjetneje organizirane posebne (usmerjene) izobraževalne skupnosti. Vse družbene dejavnosti imajo svoje programe, ki jih je sprejela občinska skupščina, o njih pa je bila organizirana široka javna razprava.

Nova vloga krajevnih skupnosti

Ob občinskem prazniku ne smemo prezreti raznolike dejavnosti krajevnih skupnosti na območju kranjske občine. Pomembna novost, ki se je pred kratkim začela uvajati v Kranju na pobudo občinske konference SZDL, je zbor delegatov krajevnih skupnosti, ki je obenem tudi zametek nove ustave ureditve občinske skupščine. Pri ocenjevanju dejavnosti krajevnih skupnosti je treba še posebej omeniti materialni delež občanov pri uresničevanju programov, ki so jih sami sprejeli po krajevnih skupnostih in so zanje najbolj zainteresirani. Vendar reševanje komunalnih problemov ni edina dejavnost krajevnih skupnosti kranjske občine. Skupnosti se vedno bolj ozirajo na področje varstva predšolskih otrok, na probleme vzgoje in izobraževanja, na skrb za ostarele občane itd. Pri tem se povezujejo s samoupravnimi skupnostmi, ki so za ta področja organizirana na ravni občine. S tem že uresničujejo delegatska načela, ki jih uvaja nova ustava ureditev.

Prešernova brigada

Ob letošnjem prazniku občine Kranj bomo proslavili tudi 30-letnico ustanovitve VII. slovenske narodnoosvobodilne brigade Franceta Prešerna, ki je bila ustanovljena 12. julija leta 1943 v Davči in je delovala v sestavi XXXI. divizije. Njen prvi komandant je bil Zane Javor-Igor. Tri dni po ustanovitvi se je v Davči spopadla z najmanj dvajsetkrat močnejšim sovražnikom. Po borbi se je brigada ponovno zbrala na Zirovskem vrhu in odšla na Dolenjsko. 30.000 Nemcev je skušalo ta pohod preprečiti. Obkolili so Zirovski vrh, vendar se je brigada 3. avgusta prebila iz obroča. Tudi njeno delovanje na Dolenjskem je bilo uspešno. Omenimo naj le sedemdnevno borbo pred belogardističnim gnezdom v turjaškem gradu. Brigadi je uspelo s pomočjo topništva 19. septembra streti odpor belih. Prešernovci so ujeli 720 belogardistov. S to legendarno borbo si je brigada priborila naslov »udarna brigada«.

Prešernovci so se ponovno vrnili na področje Gorenjske in Primorske. Delovali so predvsem na področju Davče, Zirov, Javorij, Sv. Mohorja, Dolenje vasi, Porezna, Besnice, Zeleznikov itd. Njene akcije so segale tudi na področje ostalih predelov Gorenjske. Borci so likvidirali vrsto fašističnih postojank ter osvobodili precej zapornikov in internirancev. Avgusta leta 1944 je Prešernova brigada sodelovala pri prenosu ranjencev na Notranjsko, od koder so ranjence zasilnega letališča prevažali na zdravljenje. Slavno brigado srečujemo nato v številnih borbah s premočnim sovražnikom na Notranjskem, Primorskem in na Gorenjskem. Brigada je dobila veliko in častno nalogo prebiti obroč med Črnim vrhom in Colom. To zgodovinsko prebijanje je brigada uspešno opravila ponoči med 31. marcem in 1. aprilom leta 1945. Sredi aprila se je brigada premaknila na področje Čepovana. Prešernovci so bili tudi v teh borbah uspešni. Napadli so postojanko v Trnovem in sodelovali v zaključnih bojih za Trnovsko planoto, preko katere je bila odprta pot proti Gorici. Prešernovci so jo napadli zgodaj popoldne na delavski praznik, 1. maj. 2. maja je bila naša Gorica dokončno v rokah borcev Prešernove brigade.

Varčevanje skozi čas

Kranjska podružnica Ljubljanske banke bo danes, 31. julija, v okviru letošnjega občinskega praznika in 80-letnici začetka poslovanja mestne hranilnice Kranj v delavskem domu v Kranju odprla razstavo hranilnikov. Z razstavo želijo predstaviti razvoj hranilništva na Gorenjskem. Ob tej razstavi, ki bo odprta do 5. avgusta, se je kranjska podružnica Ljubljanske banke odločila, da v kratkem opiše razvoj varčevanja in hranilništva v svetu in doma.

1913. leta je imela Mestna hranilnica 6118 vložnih knjižic z vloženiimi prek 5 milijoni kron. Hranilne vloge je obrestovala po 4,5 odstotka, posojila za hipoteke pa po 5,5 odstotka. Tisto leto je znašal denarni promet prek 5,5 milijona kron.

Že leta 1907 je bila v Kranju ustanovljena Hranilnica in posojilnica. Ustanovil jo je takratni dekan Koblar, soustanovitelji pa so bili premožnejši kranjski občani Pavšlar, Hlebš in Mayr. Ta hranilnica je bila

navezana predvsem na podeželske prebivalce.

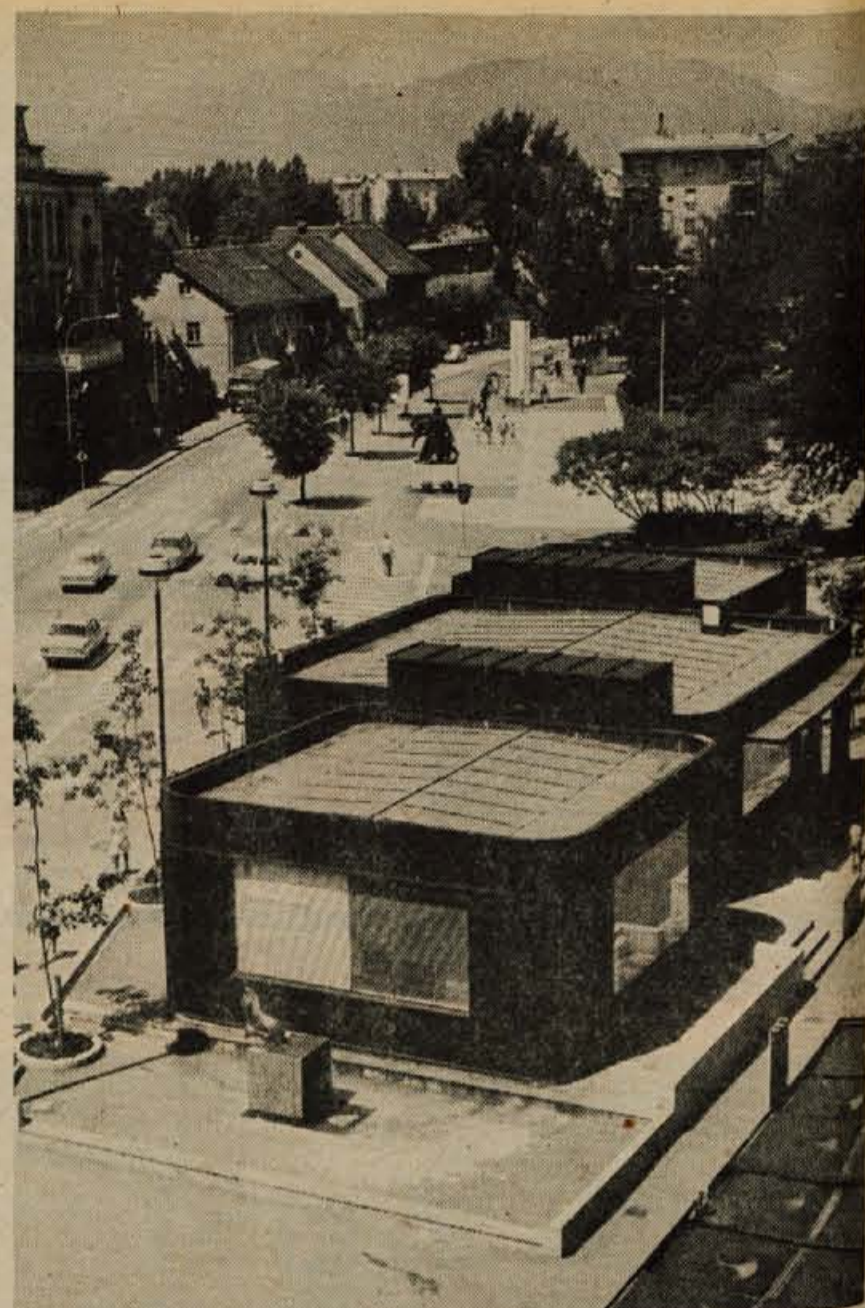
Ljubljanska kreditna banka je svojo prvo podružnico ustanovila v Kranju 1921. leta, ko se je preselila iz Celovca v Borovlje in od tam po koroškem plebiscitu v Kranj. Od leta 1927 pa je v Kranju poslovala tudi Zadruga gospodarska banka, ki je imela centralo v Ljubljani, podružnice pa še na Bledu, v Mariboru, Novem Sadu in Splitu. Prav ti dve banki sta v nasprotju z Mestno hranilnico Kranj pripomogli k industrijskemu razvoju mesta Kranja in Gorenjske. Mestna hranilnica Kranj je namreč po prvi vojni vlagala kapital v Maribor in druga slovenska mesta. Omenjeni dve banki pa sta financirali gradnjo Jugočeške (1923), tovarno pletenin in trikotaže IKA (1924), gradnjo tovarne gumijevih izdelkov Semperit (1925), gradnjo Inteksa (1926), Jugobrune (1928) itd.

Poleg Mestne hranilnice, ki je bila v Kranju ustanovljena 1890. leta, je Kranj dobil 1903. leta kreditno društvo. V drugih gorenjskih krajih beležimo razvoj hranilništva takole. 1896. leta je bila v Radovljici ustanovljena Mestna hranilnica, že 1891. leta pa je v Radovljici poslovala posojilnica. V Skofji Loki je bila okrajna hranilnica in posojilnica ustanovljena leta 1900, v Trzinu pa 1905.

Tržiška posojilnica. Zanimivo pa je, da je bila že 1885. leta ustanovljena prva gorenjska kmečka posojilnica v Podbrezjah. Ustanovil jo je Franc Pavlin, tehnik in gospodarstvenik. Bila je to tudi prva zadruga na Gorenjskem. Poslovali je prenehala 1888. leta, ko je Franc Pavlin kot vodilni član odbora Posojilnice nastopil državno službo v Trstu. Razen tega pa je bilo po letu 1900 ustanovljenih več posojilnic, ki so poslovale na zadrugi osnovi v vseh večjih krajih Gorenjske.

Hranilniki — posode za shranjevanje denarja

Iz prednjeazijskih visokih kultur so se nam ohranile posode, v katerih je človek hranil denar in si tako skušal zagotoviti materialno varnost. Prvi znani ohranjen hranilnik je iz 300 let pred našim štetjem. Najbrž je edini, ki se je ohranil iz grške antike. Izkopan je bil v Prieni. Imel je obliko majhnega templja, kakršen

Kranjska podružnica Ljubljanske banke je marca letos pred veleblagovnico Globus v Kranju odprla novo hranilnico. V njej lahko prebivalci opravijo vse bančne posle vsak dan dopoldne in popoldne; tudi ob sobotah dopoldne.

je bil v Delfih in na Olimpu. Čeprav doslej še niso našli drugih primerkov, lahko sklepamo iz velikega števila hranilnikov, ki so se ohranili iz časa Rimljanov, da so bili najbrž zelo razširjeni.

Med rimskimi hranilniki je prevladovala oblika hruške. Bil je glinast. Hruškasta oblika pa je postala tradicionalna oblika hranilnikov romanskih narodov.

Po razpadu rimskega imperija in denarnega gospodarstva so posamezna germanska plemena, ki so se naseljevala na ozemlju zahodnega rimskega cesarstva, poskušala posnemati rimsko denarno gospodarstvo. Vendar jim to ni uspelo. Tudi zgodnji srednji vek, v katerem je bil denarni obtok razmeroma majhen, za varčevanje ni bil posebno ugoden. Zaupanje v vrednost kovancev je upadalo. Denar je prišel čisto ob veljavo in ga ljudje niso shranjevali.

Denarno gospodarstvo se je utrdilo šele v visokem srednjem veku. Iz tega časa so znani tudi številni hranilniki. Večinoma so enostavni glinasti hranilniki hruškaste oblike. Tudi denarna skrinjica se je najbrž prvič pojavila takrat.

Doba cehovstva pa je zapustila številne lepe in zanimive primerke hranilnikov, ki so skupaj z beraškimi mošnjami menihov in cerkvenimi nabiralniki služili za vzor lepim hranilnikom iz časa renesanse. Čeprav je ostalo le malo primerkov, pa dajo slutiti, da je takratni človek pripisoval velik pomen shranjevanju denarja.

V 17. stoletju postanejo oblike vse bolj raznolike. Najbrž od takrat izvirajo hranilniki, ki imajo podobo živali (prašič pri Germanih, kokoš in petelin v Holandiji in Flandriji). Še bolj raznovrstno pa je 18. stoletje. Pojavijo se keramični hranilniki različnih oblik. Ohranilo se jih je malo, kajti ob porabi privarčevanega denarja jih je bilo treba razbiti. V 19. stoletju pa najdemo hranilnike v obliki hiš, človeških figur, raznih predmetov in živali. V tem stoletju je nastal tudi mehanski hranilnik. Ob koncu prejšnjega stoletja pa so se pojavili tudi razni manj zanimivi hranilniki. Predstavljali so glave raznih znanih osebnosti in drugih znamenitosti (Eifflov stolp, Kölnska katedrala in podobni).

Na Slovenskem nimamo dosti ohranjenih starejših hranilnikov. Iz rimskih časov sta ohranjena dva keramična in sta v ptujskem muzeju. Nekaj novejših keramičnih hranilnikov v obliki domačih in gozdnih živali in tudi nekaj hruškastih oblik pa hranijo v etnografskem muzeju v Ljubljani.

V zadnjem času pa iščejo vse banke svoje lastne stalne oblike in tako je Ljubljanska banka osvojila obliko pikapolonice kot svoj enotni hranilnik. V nekaterih predelih Srbije pa se pojavljajo oblike, ki spominjajo na domačina v narodni noši.

Varčevanje danes

Danes ima varčevanje vedno večji pomen, vendar ne zgolj za tako imenovano osebno varnost, marveč za skupno gospodarsko moč države. Kranjska podružnica Ljubljanske banke s svojimi poslovnimi enotami je v zadnjih letih uvedla različne oblike varčevanja: odpiranje hranilnih knjižic za novorojenčke, varčevanje v šolah oziroma v pionirskih hranilnicah, izplačevanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice v delovnih organizacijah; pravkar pa se pripravljajo tudi na izplačevanje pokojnin na hranilne knjižice. Njihov program je, da bi tako v varčevanje vključili vse prebivalstvo.

In kakšni so rezultati?

Konec maja so znašala sredstva prebivalcev Gorenjske v kranjski podružnici Ljubljanske banke 466 milijonov novih dinarjev. Na hranilnih vlogah so imeli prebivalci 348,5 milijona dinarjev, na deviznih računih prek 76 milijonov, na žiro računih 8,6 milijona. Vloge za stanovanjsko varčevanje so znašale prek 30 milijonov novih dinarjev, hranilno kreditne službe pri kmetijskih združenjih pa so imele blizu 5 milijonov dinarjev.

Zanimivo je, da so imeli zaposleni v podjetjih konec maja na hranilnih vlogah kar 65 milijonov dinarjev izplačanih osebnih dohodkov, hranilne vloge dojenčkov pa so starši povečali za 7-krat v primerjavi z začetno vlogo, ki jo je dala banka. Banka je 7549 dojenčkom kot začetno vlogo priznala 220.000 novih dinarjev, njihove vloge pa zdaj znašajo 1.616.000 dinarjev. Pokazali pa so se tudi že prvi uspehi lani ustanovljenih petih šolskih hranilnic. Ustanovili so jih oktobra na šolah v Cerkljah, Zeleznicah, Bohinjski Bistrici, na Jesenicah in v Križah pri Trzinu. 1120 varčevalcev je prihranilo že 62.707 dinarjev. Prav zato so v kranjski podružnici Ljubljanske banke sklenili, da bodo letos v osnovnih šolah ustanovili še več pionirskih hranilnic. Tako se je na primer odbor temeljno izobraževalne skupnosti v Kranju že zavzel, da se v prihodnjem šolskem letu ustanovijo pionirske hranilnice na vseh matičnih osemletkah kranjski občini.

Ob tem krajšem pregledu varčevanja in hranilništva vabi kranjska podružnica Ljubljanske banke, da se prebivalci Gorenjske ogledajo razstavo hranilnikov v delavskem domu v Kranju od 31. julija do 5. avgusta in da se vključijo med številne varčevalce.

Ob občinskem prazniku kranjske občine pa želi podružnica s poslovnimi enotami na Gorenjskem vsem prebivalcem kranjske občine velik uspehov v prihodnje.

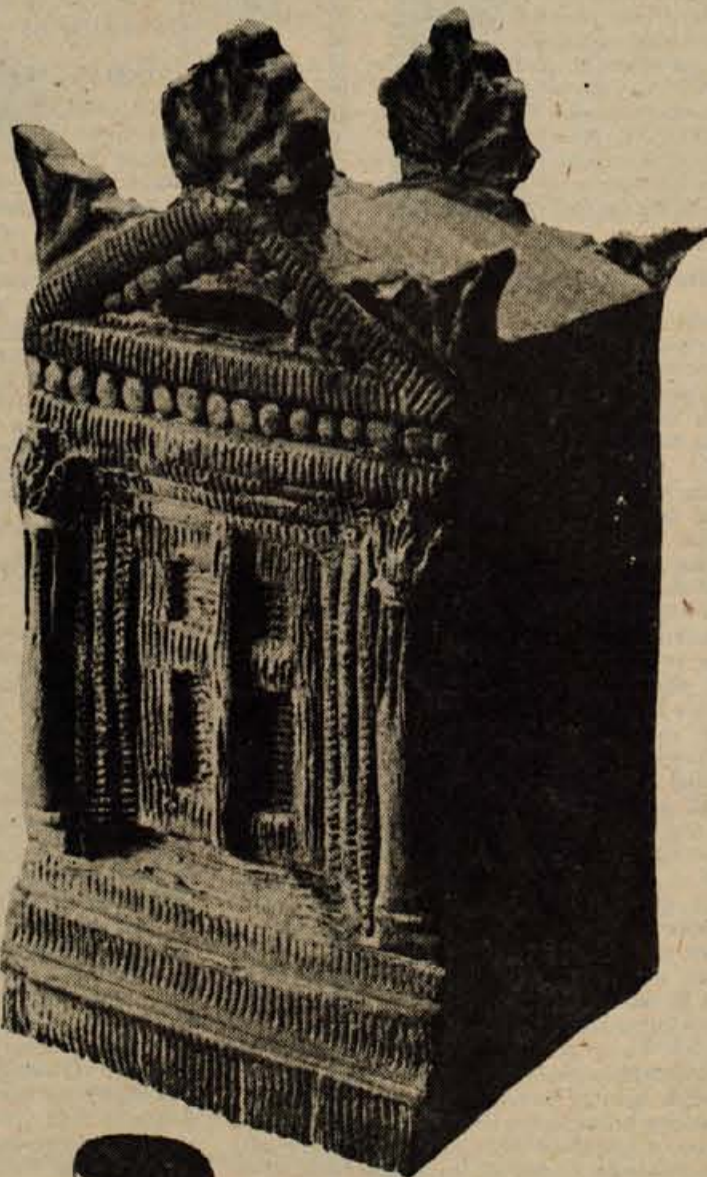
1890 — ustanovitev Mestne hranilnice Kranj

Preden se dotaknemo zgodovine slovenskih posojilnic, je treba povedati, da je najstarejše češko posojilništvo in da prekaša tako po velikosti kot po organizaciji vse nemško posojilništvo v stari Avstriji. Nemško posojilništvo se je namreč začelo leta 1870 širiti s Češkega po Doljnem in Gornjem Avstrijskem, po Tirolskem in ostalih nemških pokrajinah. Slovensko posojilništvo pa se je razvilo iz lastne moči.

Po zgledu čeških posojilnic je vpejel prvo slovensko posojilnico češki tiskar Horak 1856. leta v Ljubljani, kar je združil nekatere ljubljanske tiskarje v Obrtno pomožno društvo. To je bila v prvi vrsti denarna zadruga in je že takrat uradovala slovensko in nemško. Vse drugo slovensko občinstvo pa je na posojilnice javno opozoril znani domoljub dr. Josip Vošnjak, ki je v letu 1868 potoval po Češkem in se seznanil s tamkajšnjimi razmerami. Praktično je poskusil ustanoviti prvo slovensko posojilnico v svojem takratnem službenem kraju v Šmarju pri Jelšah. To pa se mu ni posrečilo, ker se je preselil v Slovensko Bistrico. Potem smo pričali še vrsti poskusov, ki so več ali manj uspeli.

Prva slovenska posojilnica, ki je bila 1874. leta sprejeta v smislu združnega zakona v zadrugi register pri deželni sodišču v Ljubljani, je bilo že omenjeno Obrtno pomožno društvo. Druga takšna posojilnica je bila v Mozirju, tretja v Šoštanju, četrta v Ljutomeru in peta v Metliki.

Kot prvi denarni zavod v Kranju je delovala Mestna hranilnica. Ustanovljena je bila 13. junija 1890, poslovali pa je pričela 6. julija 1893. leta. Ustanovila jo je mestna občina kranjska, ki je z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo prevzela splošno poročstvo za zavod in za hranilne vloge. Ta hranilnica je zlasti pred prvo svetovno vojno veliko pripomogla h gospodarski osamosvojitvi slovenske trgovine in obrtništva.

Iskrin elektronski start

28. julij 1973 bo nedvomno zapisan v kroniki Iskre — Elektromehanike Kranj kot zgodovinski dogodek v 27-letnem razvoju nekdanjega majhnega, danes pa že 5200-članskega kolektiva. Ta dan je trenutek, za katerega bi lahko rekli, da ga je narekoval čas, v katerem je kolektiv živel, se razvijal in rasel. To je trenutek, ko je ogromna miselnost in proizvodna moč kranjskega giganta — Iskre pokazala zobe nekdanjemu tehnološkemu postopku in izšla iz večerašnjih okvirov. Pokazala je, da je kos zahtevam, ki jih narekujejo čas, tehnična kultura in gospodarski prostor. Z otvoritvijo tovarne elektronskih telefonskih central so se uresničile lanskoletne želje in cilji: »Če želimo uspeti, moramo brez čustvene prizadetosti realno oceniti dejstvo, da bomo ostali in se razvili le pod enim samim pogojem — če bomo znali in umeli v skladu s sodobnimi razvojnimi procesi razviti in uporabiti naj sodobnejše tehnično tehnološke rešitve in učinkovito organizirati proizvodnjo.«

Nastajanje današnjega trenutka

Teško je natančno opisati razvoj tako velikega delovnega kolektiva s tako pestro dejavnostjo kot je kranjska Iskra. Za njen razvoj je značilno vse tisto, kar lahko pripisemo vsakemu podjetju, ki je začelo svoj vzpon s skromnimi močmi in z velikimi načrti. Takšna je bila Iskra ob ustanovitvi 8. marca 1946. Odločitev, da se oprime proizvodnje elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov, ni bila naključna. V tovarni je ostala oprema iz prejšnjih časov, zaposleni pa so imeli precejšnje delovne izkušnje. Ne smemo pa pozabiti, da je tudi obnova porušene domovine terjala veliko takšnih izdelkov, ki jih je nameravala izdelovati prav kranjska Iskra.

Vrsto let je bil kinoprojektor simbol Iskre. Bil je kvaliteten in ga je zato tržišče sprejelo. Vendar se je od začetka proizvodnje kinoprojektorjev do danes v sestavi Iskrine proizvodnje marsikaj spremenilo. Uveljavila se je proizvodnja števcov in merilnih aparatov. Zaslovela je izdelava avtomatskih telefonskih naprav, telefonov, vse pogostejši so bili izdelki s področja usmerniških naprav, izdelki avtoelektrike, zatem električna ročna orodja, ojačevalne naprave in proizvodi, potrebni za stikalno tehniko.

Del svojega proizvodnega programa je tovarna v Kranju odstopila tovarni avtoelektričnih izdelkov v Novi Gorici, tovarni usmerniških naprav v Novem mestu, tovarni merilnih instrumentov v Otočah in tovarni polprevodnikov v Trbovljah.

Zapisano dokazuje, da se je proizvodni program iz leta v leto širil in dopolnjeval. To je zahtevalo razvijajoče se gospodarstvo. Iskra pa temu prav gotovo ne bi bila kos, če kolektiv ne bi bil mlad, ustvarjal, dinamičen in kar je najvažnejše, povezan s svojim delom in tovarno. Prav tem odlikam gre pripisati, da so bili delavci Iskre kos zahtevni proizvodnji in tehnološkemu napredku v svetu. Iskra je bila zaradi tega tudi med prvimi dovezeta za napredek in je zato uvajala dejavnosti, ki so značilne za sodobno organizirano podjetje. Zavedala se je, da morajo biti stroji polno izkoriščeni, da je treba vzporedno s tem skrbeti tudi za človeka, za njegovo življenjsko raven in izobrazbo in za čimpristnejše, človeške, in kar je najvažnejše, samoupravne medsebojne odnose. Iskrine izkušnje na tem področju so v mnogočem prispevale k razvoju in izpopolnjevanju temeljnega družbenega odnosa — samoupravljanja.

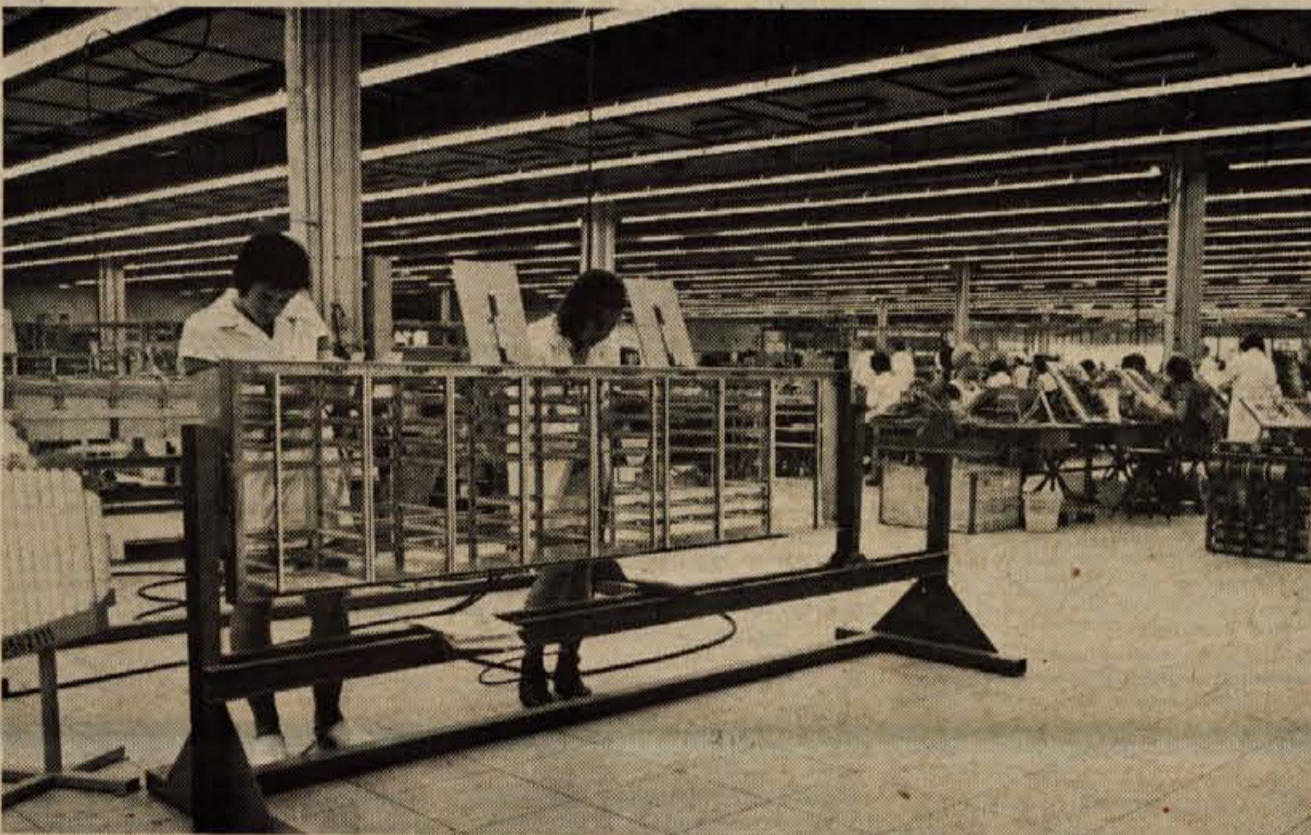
Rezultat takšne rasti in tako organiziranega poslovanja in dela je dejstvo, da je danes nekdanji edina Iskra v Sloveniji le eno od podjetij v združenem podjetju Iskra. In brez pretiravanja lahko ugotovimo, da je danes pretežni del slovenske elektroindustrije združen v Iskri.

Sedanja proizvodni program kranjske Iskre s tovarno mehanizmov v Lipnici in obratom telefonije v jeseniški občini na Blejski Dobravi obsega proizvodnjo elektronske in klasične telefonije, proizvodnjo števcov in stikalnih ur, električnega ročnega orodja, stikalno tehniko in mehanizme. Lani je znašala vrednost proizvodnje okrog 850 milijonov dinarjev. Zdaj, z otvoritvijo nove tovarne na Laborah, se bo proizvodnja še bolj povečala. V prihodnjih letih je predvideno, da bo znašala povprečno stopnja gospodarske rasti okrog 20 odstotkov.

Zanimivo je, da je Iskra 1952. leta tako rekoč brezimna prvič stopila v mednarodni gospodarski prostor. Pot do uveljavitve ni bila lahka in brez naporov. Danes Iskrini izdelki niso več neznan. Lani so na primer izvozili že za prek 10 milijonov dolarjev. Pri uveljavljanju Iskre na domačem in tujem trgu pa je treba poudariti uspešno sodelovanje tovarne s trgovsko organizacijo Iskra Commerce, ki je vložila velike napore za uveljavitev kranjske Iskre.

Današnji kranjski gigant

Več podatkov govori v prid temu, da kranjsko Iskro lahko danes imenujemo gigant. Omenimo samo dva: 6200 zaposlenih in prek 800 milijonov dinarjev ustvarjene vrednosti proizvodnje. Rekli smo že, da se je proizvodnja vsako leto povečevala. Pet let nazaj so izdelali le še za 220 milijonov dinarjev izdelkov, prodaja na zunanjem trgu pa se je v tem času več kot potrojila. Pretežno izvažajo na konvertibilno področje, in sicer kar 85 odstotkov celotnega izvoza. V

Spajanje novih stojal elektronske centrale Iskra 10 C

prihodnje pravijo, da bo proizvodnja naraščala za 20 odstotkov na leto, poudarek pa je na povečanju proizvodnje telefonije, ki naj bi naraščala po stopnji 30 odstotkov na leto.

Za prek milijon dinarjev materiala pride vsak dan v tovarno. Pridne roke prek 6000-članskega kolektiva ga predelujejo, oplemenitijo in vsak dan odpeljejo tovornjaki iz tovarne za dva in pol milijona dinarjev izdelkov. 2700 števcov, 500 kosov električnega orodja, 5000 različnih stikal, 5500 števcov pogovorov, 900 priključkov telefonskih central in še množica drugih izdelkov zapušča vsak dan Iskrine montaže in prihaja v roke potrošnikov.

Že dolgo časa je ena glavnih skrbi kranjske Iskre sposoben in kvaliteten kader. Danes ima okrog 4 odstotke članov kolektiva visoko ali višjo izobrazbo, okrog 10 odstotkov srednje strokovno in blizu 30 odstotkov poklicno. Razen tega na srednjih, višjih in visokih šolah štipendirajo prek 400 dijakov in študentov. Vsako leto pa se veliko števílo članov kolektiva odloči za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje v obliki izrednega študija na srednjih, višjih in visokih šolah. Prek 300 izmed njih delovni kolektiv krije stroške šolanja in jim nudi druge ugodnosti.

Velikosti primerna je tudi skrb za delavca. Delovni pogoji so se v zadnjem obdobju z modernizacijo in sodobnejšo tehnologijo ter ustreznější organizacijo dela zelo izboljšali. Skrb za delavca pa se kaže tudi v nakupu številnih stanovanj, rekreaciji in letovanju, družbeni prehrani itd. Razen tega pa Iskra v kranjski občini veliko prispeva za širši družbeni standard. Podobno kot druga podjetja je vključena v izgradnjo šolskih in varstvenih objektov ter drugih oblik standarda.

Elektronski start

Do 1971. leta je Iskra Elektromehanika investirala največ v opremo za proizvodnjo, v razširjanje proizvodnih prostorov pa zelo malo. Proizvodni prostori so tako postajali

pretesni. Že 1969. leta je tovarna začela pripravljati načrte za povečanje proizvodnih prostorov na Savski Loki. Iz takratnih idej in načrtov je potem zrasla 6-etažna zgradba, v katero je telefonija vselila del svojih montaž in razvojne oddelke. S to zgradbo so pridobili 10.000 kvadratnih metrov novih proizvodnih površin. 1970. leta so z dograditvijo obrata na Blejski Dobravi, kamor je telefonija vselila del svoje proizvodnje, pridobili okrog 1300 kvadratnih metrov novih površin.

V zadnjih letih pa so se telefoniji odprle velike dodatne možnosti razvoja proizvodnje z vključitvijo v plan razvoja jugoslovanske PTT službe. Poslovna odločitev in uspeh na licitaciji velikih poštinskih central sta postavila kolektiv pred nove naloge. Ugotovili so, da bodo morali še bolj povečati proizvodnjo telefonije in zato tudi proizvodne prostore. Spoznali so, da na Savski loki nimajo več prostora za nove površine. Tako so se pri preučevanju različnih lokacij odločili za novo tovarno na Laborah. V začetku minulega leta so bili samo še načrti. Na Laborah odpirajo nov, lahko bi rekli tako po gradnji kot po opremljenosti in

Sodobna linija telefonskih enot

zivi. Preko svojega telefona doma bo lahko povezan v hotelu v katerem koli kraju. Z drugimi besedami to pomeni, da bo vsakogar moč priklicati po telefonu, če bo recimo v Beogradu ali Skopju ali drugje. Treba bo zavrteti samo njegovo telefonsko številko v stanovanju v domačem kraju. In še in še različnih možnosti in kombinacij daje sistem Metacon-10-C, ki ga zdaj v celoti osvajajo v novem obratu kranjske Iskre.

Ob tem, glede na prostor sicer nepopoln pregledu dosedanjega razvoja kranjske Iskre velja ob koncu povedati še naslednje. Konec junija letos so predsedniki delavskih svetov in direktorji temeljnih organizacij združenega dela podpisali samoupravni sporazum o združitvi v Iskro — industrijo za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko. Nekdanj Iskra Elektromehanika, zdaj Iskra industrija oziroma podjetje v Kranju ima 8 temeljnih organizacij združenega dela: tovarno avtomatskih central, tovarno telefonskih enot in aparatov, tovarno števcov, tovarno stikal, tovarno električnih ročnih orodij, tovarno mehanizmov v Lipnici, koordinacijsko področje in enote družbenega standarda. Vse temeljne organizacije združenega dela so pravne osebe, vendar z notnim žiro računom. Ko so podpisovali samoupravni sporazum, je predsednik delavskega sveta podjetja Henrik Peternelj rekel, da je s podpisom zaključen prvi del aktivnosti pri uveljavljanju ustavnih dopolnil in da bo drugi del nalog še važnejši, ker bo treba sprejeta stališča uresničiti. Direktor podjetja Jože Hujs pa je izrazil upanje, da bo podjetje uresničilo svoj program, ker ima glede na sedanje poslovne uspehe za to vse možnosti.

Z otvoritvijo tovarne na Laborah beležijo pomembno delovno zmago, in to ravno ob prazniku vseh občainov kranjske občine. Ob občinskem prazniku želi kolektiv Iskre vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem občine obilo delovnih uspehov in sreče.

tehnologiji najmodernejši obrat pri nas.

Tovarna na Laborah ima galvaniko in proizvodno halo. S tem je Iskra v tovarni elektronske telefonije na Laborah dobila prek 17.000 novih kvadratnih metrov proizvodnih površin s najsodobnejšo svetovno opremo nabavljeno v ZDA in v Evropi. V obratu elektronske telefonije bodo izdelovali nekatere posebne sestavne dele kot so reed-stikalo, tiskano vezje za te centrale itd. Večje sestavne dele (pločevinasta ohišja) pa bodo še naprej izdelovali na Savski Loki. V tej novi tovarni bo prostora za 1500 delavcev.

In zakaj otvoritev nove tovarne pomeni veliki elektronski start? Elektronika v proizvodnji Iskre doslej sicer ni bila neznan, zdaj pa so si zagotovili pogoje, da začno proizvodnjo nove generacije elektronskih telefonskih sistemov. S tem se Združeno podjetje Iskra Kranj uvršča

med proizvajalce najsodobnejše telekomunikacijske opreme na svetu. Prvi predstavnik te nove generacije je sistem Metacon-10-C, ki ga proizvaja Iskra na osnovi licence in v sodelovanju s tovarno Belletelephone iz Antwerpna v Belgiji. Sicer pa je Metacon-10-C elektronski avtomatski telefonski sistem, ki ima govorne poti grajene s hermetično zaprtimi kontakti, krmiljen pa je z elektronskim računalnikom. To je sistem, ki omogoča gradnjo lokalnih, vozliščnih, glavnih, tranzitnih mednarodnih central srednjih do največjih zmogljivosti. Sistem odlikuje izredna elastičnost, hitrost delovanja, številne nove funkcionalne možnosti, enostavno vključevanje v obstoječe omrežje in najsodobnejša tehnologija. Sicer pa bo v praksi to pomenilo, da bo lastnik telefona lahko vsak hip vedel, kdo ga kliče, ne da bi se mu predstavil, lahko bo ugotovil, od kod različni zlonamerni po-

Prostori nove restavracije za 650 ljudi v Iskri — telekomunikacije na Laborah

Mladi rod

bi rad pod eno streho

Do pred tremi leti je podjetje poslovalo pod imenom Zavod invalidske delavnice Kranj. Potem pa so se v kolektivu z notranjo anketo odločili za bolj komercialno ime MLADI ROD. Vsekakor to ime najbolj ustreza, saj se je podjetje preusmerilo na izključno otroško konfekcijo. Kolektiv je mlad, saj ob strojih vidiš le mlade obraze deklet, priučenih šivilj, in če bi izračunali povprečno starost, bi bila komaj 21 let.

MLADI ROD je danes poleg Jutranjke iz Sevnice in Kore iz Radeč edini slovenski proizvajalec otroške konfekcije pa tudi edini, ki se je specializiral za izdelavo otroških hlač. Kruh pa hlače mama mora kupiti, pravijo! To je artikel, ki velja za bolj kislo jabolko. Toda MLADI ROD je ugriznil vanj. V svojem obratu na Trsteniku, kjer teče proizvodnja že drugo leto, izdelujejo samo otroške hlače od enega do šestih let. Sicer so uspeli že zelo skrajšati izdelovalni čas, toda po pomenku s holandskim kupcem, ki trdi, da se ta čas še da skrajšati, so se domenili za te vrste inštruktaža. Za to holandsko firmo bodo potem izdelovali otroške hlače od 4 do 12 let.

»Manjka nam deviz za reprod-material in razširjeno reprodukcijo,« pravi direktor podjetja Dreca Uzeir, ki je bil v tem podjetju vse od trgovskega potnika, kalkulanta, nabavnega, prodajnega, komercialnega do direktorja, »zato se vključujemo v mednarodno delitev dela in smo zadovoljni, če pokrijemo samo osebne dohodke. No, če bo ta inštruktaža res dala boljše rezultate, bomo seveda na boljšem in prav bi bilo tako. Stroji, ki jih uporabljamo, so kvalitetni in kot pravi holandski strokovnjak, imamo vse možnosti za izboljšavo delovnih časov.«

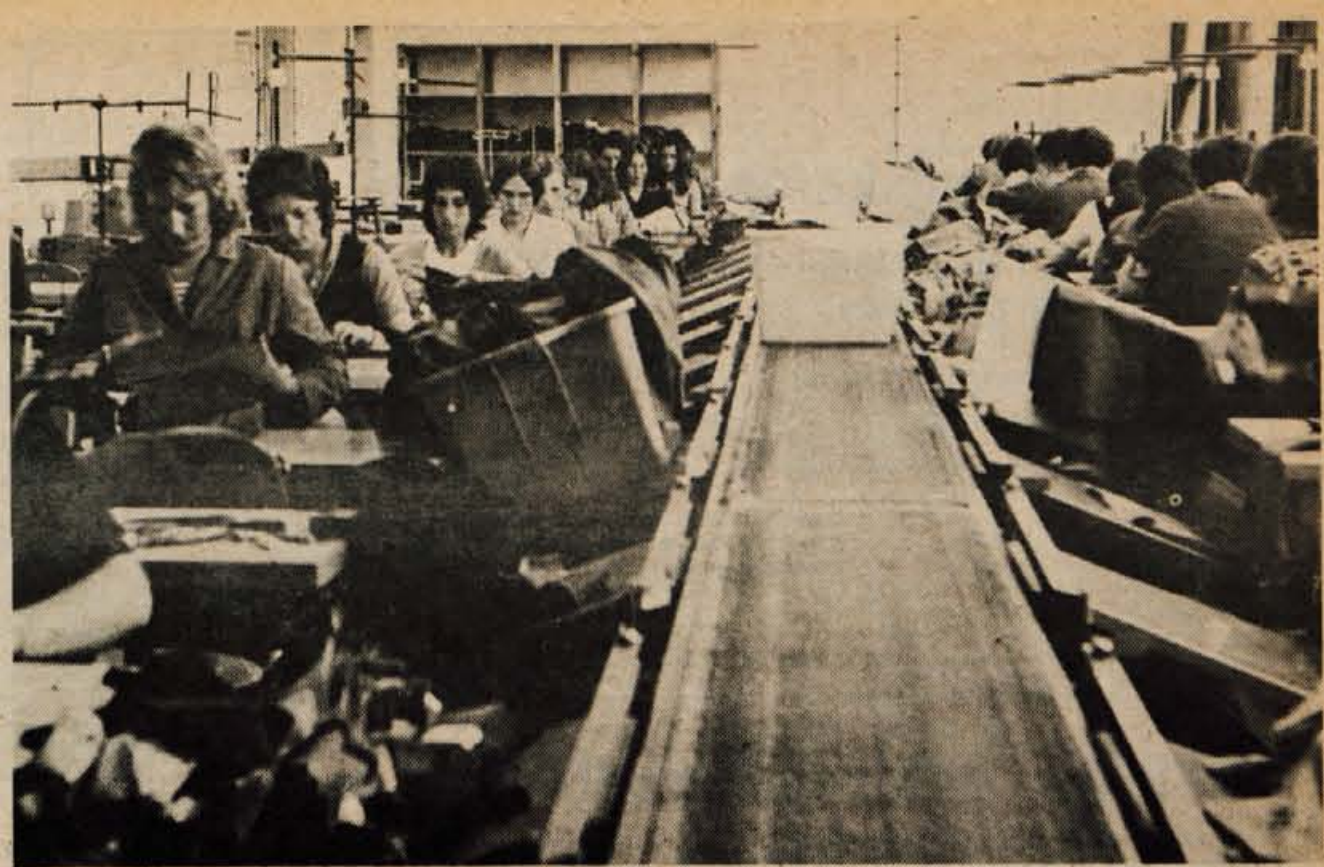
»Kot invalidsko podjetje bi seveda moralo imeti nekatere bonitete; republika jim obeta, da bodo plačevali bolezni le do 7 dni, naprej pa zavod za socialno zavarovanje. Hrvatska ima ta predlog že osvojen. Predlog sindikata invalidskih zavodov je celo, da bi izstopili iz samoupravnega sporazuma in prevzelo svojega s posebnimi olajšavami. Predlog bo seveda obravnavan v skupščini.«

Dokler se problem z delovno silo ne reši in dokler ne bo stekla tudi druga izmena na Trsteniku — v Kranju jo že imajo — jim bo tržišče pomagala polniti kooperantska firma KRUPANJKA Krupanj. Svoj trg so namreč razširili po vsej Jugoslaviji, Makedonijo pa prav sedaj proučujejo. Izredno ljubki modeli izpod rok njihovih domače kreatorke Anke Rot, izdelani iz kvalitetnih blag v otroških barvah in vzorcih, z lahkoto prodirajo.

»Hudo drago smo prejšnja leta plačevali modne zamisli neke ljubljanske kreatorke, sedaj pa vse naredimo doma. Potrebovali bi še dva dobra modelarja. Modelar namreč opravi vso pripravo dela; 75 % vsega dela je opravljeno, če je to delo v redu narejeno,« pravi direktor.

»Slišati je bilo že o raznih vrstah združenj. Kako je sedaj s tem?«

»Ostali bomo samostojni, ker moramo kot invalidski zavod zago-

»Kako pa je s kadri v proizvodnji?«

»Imeli smo težave vse dokler ni tehničnega vodstva prevzela Milena Švegelj, ki je v podjetju začela a-

»Imeli smo težave vse dokler ni tehničnega vodstva prevzela Milena Švegelj, ki je v podjetju začela a-

»Imeli smo težave vse dokler ni tehničnega vodstva prevzela Milena Švegelj, ki je v podjetju začela a-

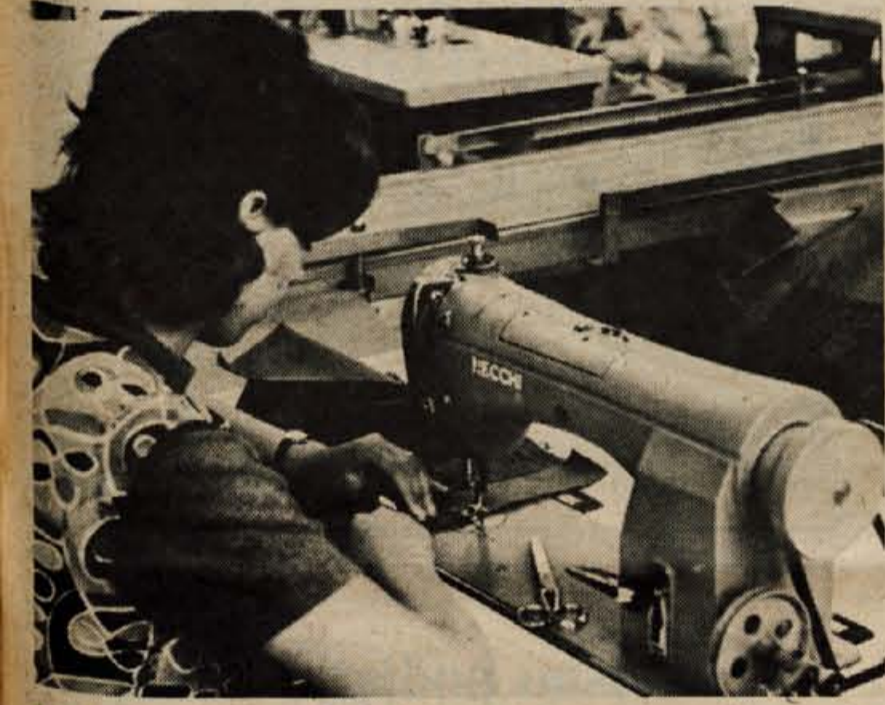
šivilja, bila potem normirka, tehnolog, no sedaj pa je tehnični vodja. Tako je, če imaš v redu ljudi, se da delati, sicer so pa stalno neke razprtije.«

Podjetje ima danes zaposlenih 126 ljudi, po planu bi jih pa moralo biti 140. Delavke je treba prevažati iz Kranja na Trstenik, izdelke v Kranj, gor metražo, vzorčni oddelek in likalnica nista zraven proizvodnje. Vse drugačen poslovni rezultat bi lahko dosegli, če bi bilo to urejeno. Pa tudi stroški so. Samo posebni avtobus za Trstenik stane podjetje 5500 din mesečno. V MLADEM RODU imajo zaposleni vse prevoze in malice zastoj. Na Trsteniku imajo svojo kuhinjo, v Kranju pa vozijo malice iz Tekstilindusa.

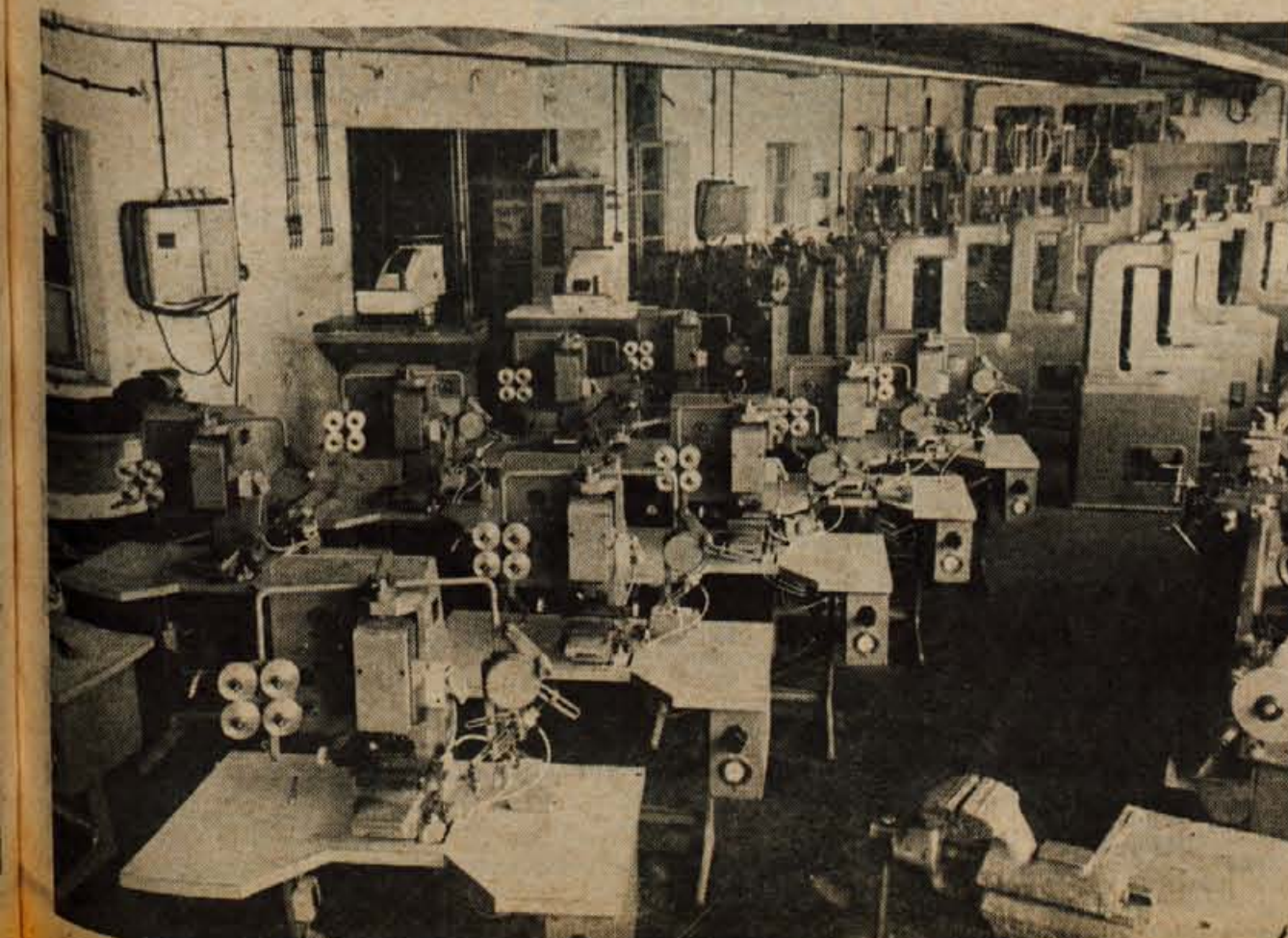
Počitniškega doma nimajo svojega, težjim invalidom, kot je na primer delavec na invalidskem vozičku, omogočijo vsako leto letovanje v zdravilišču v Laškem, dve ali tri delavke, ki so šibkega zdravja, pa pošljejo na morje. Polovico stroškov plača podjetje, polovico pa sindikat.

Današnji MLADI ROD se je dvignil in razširil tako rekoč iz nič. Vse skupaj se je začelo pred 15 leti v majhni delavnici, kjer je sedaj uprava. Veliko volje bo treba, da si bo ta mali in mladi kolektiv izboril svoje mesto na soncu. In volje ima dovolj.

-Os

IKOS, industrija kovinske opreme in strojev Kranj

Po združitvi leta 1970 je IKOS Kranj temeljito pregledal svoj proizvodni program ter ugotovil, da z manjšimi spremembami lahko s tem programom še vrsto let uspešno posluje. Seveda pa je ob tem tudi iskal nove smeri razvoja, ki bi s časom dopolnile in nadomestile sedanje artikle v proizvodnji.

V zadnjih letih se je IKOS orientiral predvsem na izvoz in bo letos izvozil prek 50 % svoje proizvodnje. Licenčna pogodba z Nemško demokratično republiko je šele po temeljitih konstrukcijskih spremembah križno navijalnih strojev polno zaživel, kar dokazuje pogodba, ki je bila podpisana v vrednosti prek 40 milijonov dinarjev. Dobave iz te pogodbe so že v polnem teku in težave v proizvodnji in kvaliteti končnih izdelkov so v glavnem odpravljene.

Pri tem pa podjetje seveda ni prezrlo dejstva, da je jugoslovanska prodaja in proizvodnja usmerjena bolj na zahodnoevropsko tržišče in dežele v razvoju. Tako je IKOS podpisal pogodbo o dolgoročni kooperaciji v proizvodnji brusilnih strojev s firmo NEUPRO iz Zah. Nemčije in že izvažata nove artikle iz tega programa ter jih prodaja tudi na domačem trgu. Brusilni stroji iz tega programa prinašajo novo moderno tehnologijo površinske obdelave ter bistveno skrajšajo obdelovalne čase, kar je vsekakor pozitivno. V bodočih letih namerava IKOS to proizvodnjo razširiti še na druge tipe teh strojev: avtomate in polavtomate.

IKOS je edino podjetje, ki v Jugoslaviji izdeluje stroje za čevljarstvo. Tako izjemen položaj nam narekuje, da vsekakor vztrajamo pri proizvodnji strojev za čev-

ljarsko industrijo, ter da ta program tudi razširjamo in izpopolnjujemo. Čevljarstvo industrija se vse bolj opremlja z modernimi stroji, avtomati in polavtomati in to nam daje široke možnosti za nadaljnji razvoj strojev za to panogo. Da bi bila proizvodnja strojev modernejša in ekonomičnejša se pogovarjamo s tujimi proizvajalci za kooperacijsko sodelovanje in delitev programa, ki bi obema strankama prinesla pozitivne rezultate, večje serije in kvalitetnejše stroje.

Izvoz je IKOSU omogočil zaradi ugodnih plačilnih pogojev problem likvidnosti podjetja črtati iz dnevnega reda.

220 zaposlenih delavcev ni niti enkrat v zgodovini obstoja IKOSA za en sam dan kasneje sprejelo osebni dohodek. To pa je v današnjih razmerah vsekakor pozitivno.

Možnosti nadaljnega razvoja podjetja so bistveno omejene zaradi premajhnih prostorov, zato se namerava IKOS v bližnji bodočnosti lotiti gradnje nove hale, ki naj bi sedanjo stisko omilila in omogočila IKOSU, da svojo proizvodnjo poveča in organizira po sodobnih tehnoloških metodah. Da smo v utegnjenih prostorih, dokazuje že dejstvo, da bo bruto produkt v letošnjem letu še enkrat večji kot je bil v letu 1970, saj bo znašal blizu 6 milijard starih dinarjev.

Ze vsa leta obstoja, IKOS sistematično izloča določena sredstva za stanovanjsko gradnjo in letno dodeljuje precej kreditov za individualno gradnjo, kakor tudi namensko varčevanje za nakup stanovanj. Tako praktično razen nekaj izjem nimamo stanovanjskih problemov, kar pa je vsekakor hvale vredno.

Ob občinskem prazniku občine Kranj čestitamo vsem občanom in delavcem v kranjski občini.

Kranjske opekarne Kranj

z obrati Bobovek, Češnjevok
in Stražišče

*čestitajo vsem občanom za občinski
praznik*

Nudimo vse vrste nosilnih, pregradnih, obložnih in
stropnih opečnih izdelkov.
Posebno priporočamo novost NORMA montažni strop,
s katerim se hitro in poceni gradi

Aerodrom Ljubljana - Pula

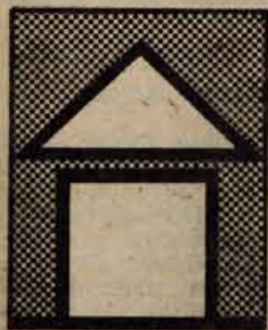
Vedno atraktiven in zanimiv je obisk letališča

Priporočamo vam

- Brniški gaj, vsako nedeljo od 15. do 20. ure piknik z Veselimi planšarji.
- Pension Letališče,
- ogled notranjosti potniškega letala DC-6 vsako soboto in nedeljo

*Čestitamo vsem občanom in poslovnim
partnerjem*

Kolektiv splošnega gradbenega podjetja

PROJEKT Kranj

*čestita občanom in poslovnim prijateljem
za občinski praznik*

DIMNIKARSKO PODJETJE KRANJ

*Delovni kolektiv čestita vsem občanom za
občinski praznik*

CESTNO PODJETJE V KRANJU

*čestita vsem poslovnim prijateljem in
uporabnikom cest za občinski praznik*

PROJEKTIVNO PODJETJE KRANJ

Cesta JLA 8/1
nebotičnik

*čestita občanom in poslovnim prijateljem
za občinski praznik.*

Izdeluje načrte za stanovanjske hiše in vse vrste ostalih
gradenj

Servisno podjetje Kranj

Tavčarjeva 45, telefon 21 - 282

*čestita vsem občanom in poslovnim pri-
jateljem za občinski praznik*

Še naprej se priporoča za sodelovanje z vsemi svojimi dejavnostmi: zidarska, mizarska, vodovodno-inštalaterska, kleparska, krovna, ključavničarska, pleskarska, električarska in pečarska. Gospodinjki biro: šivanje oblačil po meri, pobiranje zank in izdelava gumbov.

*za občinski praznik
1. avgust*

*iskreno čestita
veletrgovina*

ŽIVILA

Kranj

s poslovalnicami
v Kranju:

Prešernova 18
Cankarjeva 1
Cesta JLA 10
Tržič, Trg svobode 18

*čestita vsem delovnim ljudem in poslov-
nim prijateljem za občinski praznik*

ELEKTROTEHNIŠKO PODJETJE

Kranj, Koroška cesta 53 c

*čestita vsem občanom in poslovnim prija-
teljem za občinski praznik*

Projektira in instalira vsa elektromontažna dela jakega in
šibkega toka

Izdeluje el. razdelilce serijsko in po naročilu, opremlja
obdelovalne in druge naprave

Prodaja elektrotehnični material na debelo in drobno

Servisira izdelke priz. anih firm: Iskra, Tiki, El, Riz,
Candy, Elektrokovina, Elind, Emo, Sloboda, Čajavec,
Grundig, Fein in Ransburg

projektira
proizvaja
instalira
prodaja
servisira

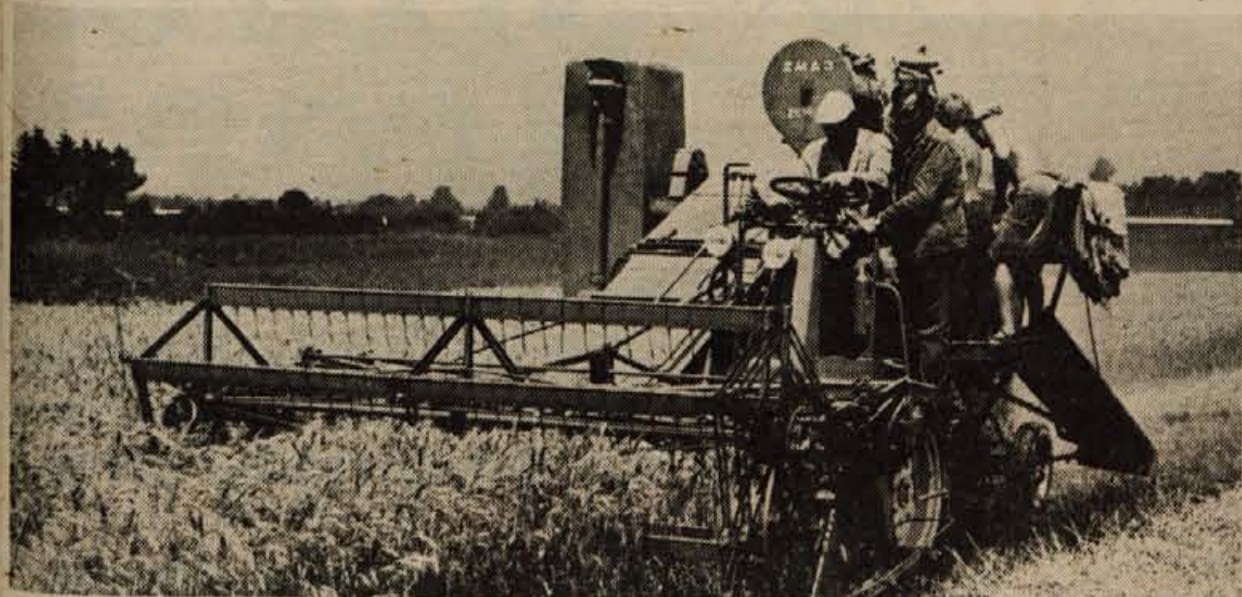

Tekstilni center Kranj

izobraževalna in proizvodjalna
delovna organizacija

*čestita vsem občanom in poslovnim prija-
teljem za občinski praznik*

Nudi kvalitetne vrste lepljivih CENTELIN medvlog za
konfekcijo

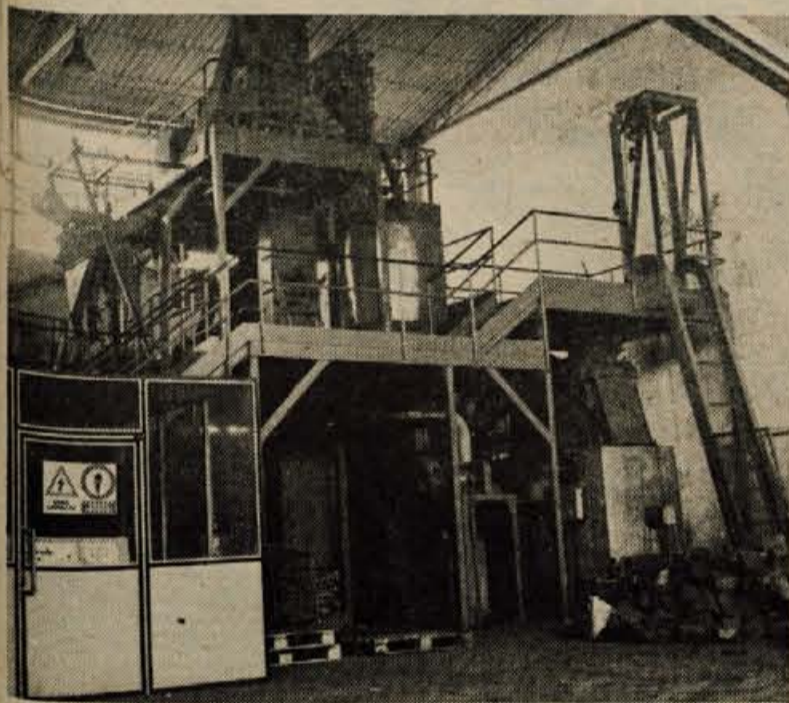

Kmetijska zadruga Naklo

Zadružništvo ima v Naklem že staro tradicijo, saj je bila zadruga hranilnica in posojilnica v Naklem ustanovljena že v letu 1901. Od takrat pa do danes so bile ustanovljene še Mlekarska zadruga v letu 1903, Strojna zadruga je bila ustanovljena v letu 1912, v letu 1926 pa še pašno-planšarska zadruga. Med temi je bila zlasti pomembna Mlekarska zadruga, ki je s svojo dejavnostjo veliko pripomogla k napredku kmetijstva na svojem območju, zlasti pa v živinoreji. Po vojni je 4 leta obstajala tudi Kmetijska obdelovalna zadruga, in sicer od 1949—1952, od ta-

krat dalje pa zadruga opravlja dejavnosti, ki so neposredno povezane s proizvodnjo kmetov, to je preskrba z reprodukcijskim materialom, odkup kmetijskih pridelkov in proizvodno sodelovanje ter hranilno kreditna služba, poleg tega pa se ukvarja še z lastno kmetijsko proizvodnjo, s perutinarstvom in s špecerijsko trgovsko dejavnostjo. Z napredkom kmetijstva na tem območju in z vse večjim poudarkom na poslovnosti, zadruga dobiva vse večji pomen kot organizator kmetijske proizvodnje in nosilec gospodarske aktivnosti na podeželju.

Za občinski praznik čestitam vsem delovnim ljudem, obenem pa se priporočamo za nakup reprodukcijskega in ostalega materiala v naših poslovalnicah v Naklem, na Korčici, v Goričah in Podbrezjah ter za nakup špecerijskega blaga v trgovinah v Naklem in Podbrezjah. V valilnici pa nudimo enodnevne piščance raznih pasem in dva do tri mesece stare jarčke.

Nova drobilnica in klasirnica

exoterm
64001 kranj
KEMIČNA TOVARNA
jugoslavija

Čas, dogodki in stvarnost zadnjih 15 let so pisali zgodovino EXOTERMA in proizvodnje pomožnih livarskih sredstev. Tovarna se je razvila iz majhne obrtne milarne, ki je od leta 1772 vse do leta 1960 izdelovala mila in pralna sredstva. V hudem konkurenčnem boju in v naglem razvoju milarne industrije v Jugoslaviji je tovarna leta 1957 začela z novo proizvodnjo — z izdelavo pomožnih livarskih sredstev.

Razvoj proizvodnje pomožnih livarskih sredstev je zahteval več sredstev in več strokovnjakov. Proizvodnja v neprimernih prostorih in v pomanjkanju strokovnih kadrov je bila vzrok hudim nesrečam v obdobju uvajanja nove proizvodnje. Šele leta 1969 je podjetju uspelo združiti vse delovne enote v novih prostorih

na Polici. Proizvodnja je naglo naraščala. Prišli so novi strokovnjaki in s tem je bila dana možnost, da smo v letu 1970 začeli preurejati tovarno. Tako smo v zadnjih petih letih več kot potrojili vrednost proizvodnje. Količinsko smo jo podvojili, povečali smo vrednost osnovnih sredstev za šestkrat, izboljšali delovne pogoje, zaposlenost pa se je dvignila samo za 50 %. Te rezultate smo dosegli zaradi visoke zavesti našega delovnega človeka — samoupravljalca, ki s polno odgovornostjo odloča o višku svojega dela. Z uveljavljanjem ustavnih dopolnil pa smo začeli proces osvoboditve dela tako, da čim bolj neposredno — na zborih delavcev — obravnavamo vsa problematika podjetja — zlasti tisto, ki je vezana na delavca — proizvajalca in na njegovo delo ter posebno na delitev ustvarjenega dohodka.

Naša tovarna je postala največji proizvajalec pomožnih livarskih sredstev v Jugoslaviji, saj bo z letošnjo proizvodnjo z več kot 8000 ton teh izdelkov pokrila že dve tretjini potrošnje teh izdelkov v Jugoslaviji, del pa smo jih izvozili.

V petnajstih letih smo izdelali prek 50.000 ton pomožnih livarskih sredstev. S pomočjo naših proizvodov je bilo izdelano:

- prek 6 milijonov ton surovega jekla,
- okoli 1 milijon ton plemenitih in legiranih jekel,
- 400.000 ton odlitkov iz jeklene litine,
- 300.000 ton odlitkov iz sive, nodularne in temprane litine,
- 200.000 ton aluminijevih zlitin in
- okoli 100.000 ton drugih kovin.

Samo v železarnah so imeli zaradi uporabe naših izdelkov povečan izkoristek za prek milijon ton surovega jekla ter plemenitih in legiranih jekel. To je polletna proizvodnja vseh jugoslovanskih železarn.

Triglav konfekcija Kranj

Proizvajamo in prodajamo:

ženske, dekliske in otroške obleke,
ženske hlačne komplete,
ženske spalne srajce in pižame,
moške pižame,
dekliske in otroške pižame,
jutranje halje,
ženske bluže in krila,
posteljno perilo (enobarvno in tiskano),
namizne prte,
žepne robce za vsak okus,
naglavne rute

Se priporočamo in čestitamo vsem občanom za občinski praznik Kranja.

Dom AMD Kranj velika pridobitev

V okviru občinskega praznika Kranja je kranjsko avto-moto društvo odprlo svoj novi dom na Zlatem polju. Skoraj desetletna želja AMD Kranj se je torej letos le izpolnila. Gradnja novih poslovnih prostorov je bila nujna, saj za obsežne dejavnosti, ki jih društvo opravlja, stari prostori niso bili več primerni. V gradnjo

tega lepega objekta je društvo vložilo okoli 2,5 milijona dinarjev, ostala sredstva pa predstavljajo krediti in udeležba avto-moto zveze Slovenije, ki je obenem s kranjskim društvom nastopala kot soinvestitor.

Društvo je bilo že od ustanovitve dalje med najmočnejšimi v Sloveniji. Že takoj po ustanovitvi leta 1946 je svojo organizacijo razpredlo po vsej kranjski občini. Organizirali so krožke v Britofu, na Orehku, v Naklem, Dupljah, Predosljah, Trbojah,

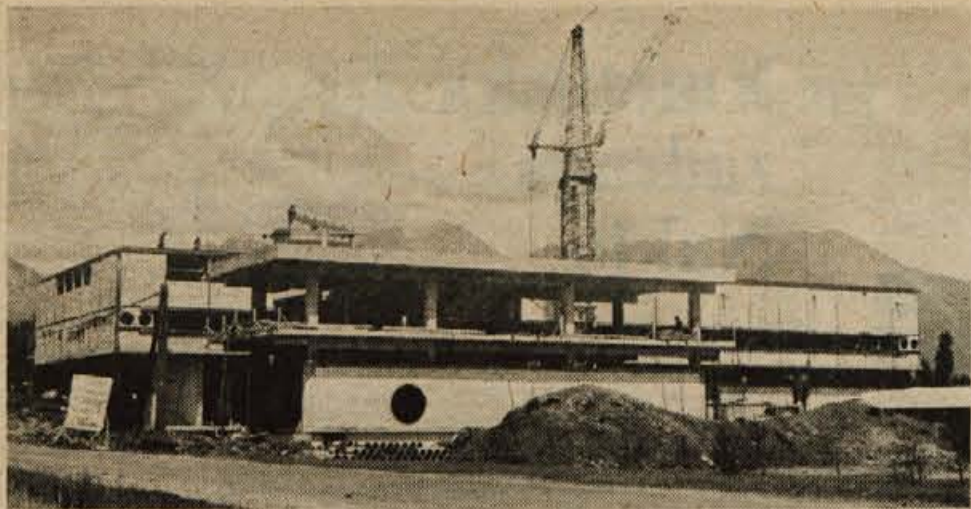
Smedniku, Preddvoru, Goričah, na Jezerskem, v Cerkljah, Besnici, Senčurju in Trziču. Iz teh krožkov so se kasneje razvila samostojna društva kot npr. v Senčurju, Cerkljah in Trziču. Krožke pa je društvo ustanavljalo tudi po delovnih organizacijah.

Članstvo je od ustanovitve dalje precej nihalno in je v letošnjem letu naraslo na 1020 članov. Osnovni poudarek delovanja društva je nedvomno na

prometni vzgoji, šolanju voznikov amaterjev, na organiziranju športnih prireditev in različnih drugih manifestacij. Naj povemo samo, da je društvo v zadnjih letih imelo na leto po več kot 20 tečajev za voznike amaterjev. Skupaj je organiziralo doslej preko 250 tečajev, skozi katere je šlo več kot 10.000 šoferjev-amaterjev. Organizirali so tudi številna predavanja o prometni vzgoji po podjetjih, šolah in vrtcih. Od leta 1960 dalje je predavanja po šolah obiskalo preko 13.000 učencev, med katerimi je prejelo skoraj 8000 kolesarske značke. Posebej privlačne so bile športne prireditve, saj je društvo organiziralo doslej že 70 različnih moto dirk, med katerimi sta bili nedvomno najpomembnejši dirki za consko svetovno prvenstvo v speedwayu. Med tekmovalci kranjskega društva je dosegel doslej najboljšo uvrstitev motorist Leon Pintar, ki je bil večkratni državni prvak. V zadnjih letih pa močno narašča zanimanje članov in drugih voznikov motornih vozil za turistične usluge.

Vse te dejavnosti bo društvo odsej intenzivneje razvijalo v novih prostorih, obenem pa se bo razširil obseg služb. Novi objekt ni pridobitev samo za Kranj, temveč za vso Gorenjsko. Objekt ima 1150 kv. m delovne površine in več kot 200 kv. metrov garažnega prostora. Delovni prostori obsegajo turistični biro, delavnice, avto šolo, klubski prostor in tehnično bazo avto-moto zveze Slovenije.

Usluge, ki jih bosta društvo in AMZS nudili članom in drugim uporabnikom, bodo nedvomno zelo številne. Dom AMD Kranj nedvomno predstavlja novo delovno zmago avto-moto organizacije, za kar nosita glavne zasluge majhna delovna kolektiva kranjski Avto-moto društvo in Avto-moto zveza Slovenije ter amaterski delavci obeh organizacij. Vsi se zato zahvaljujejo za veliko razumevanje in podporo kranjskim delovnim kolektivom, med njimi še posebej tovarni Sava, Iskri, IBI, Tekstilindusu, KŽK, Merkurju, Kokri, Ljubljanski banki — podružnica Kranj, Skupščini občini Kranj in Železarni Jesenice.

Gorenjska oblačila Kranj

Podjetje Gorenjska oblačila Kranj je eno od priznanih podjetij konfekcijske industrije, katerega proizvodi so se v razmeroma kratkem času uveljavili na trgu kot cenena in kvalitetna konfekcija.

Podjetje je imelo sprva zelo pestro proizvodnjo, saj je izdelovalo po meri moške in ženske obleke ter vse obleke po naročilu. Zaradi neperspektivnosti take proizvodnje pa se je podjetje specializiralo le za izdelovanje ženske konfekcije (obleke, plašči, kostimi, krila). Pred nedavnim se je preimenovalo v industrijsko podjetje, za kar je imelo finančne in proizvodne možnosti. Gospodarski uspeh podjetja se je zaradi specializacije proizvodnje zelo dvignil. Težava pa je v tem, da zaradi utesnenosti delovnih prostorov kapacitete ne morejo zadovoljiti povpraševanja po ženski konfekciji na domačem tržišču kot v inozemstvu.

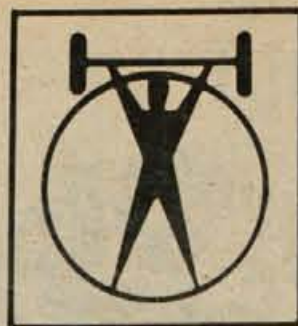
Že več let je podjetje razmišljalo o razširitvi svojih kapacitet, za kar si je ustvarilo tozadavne sklade in se pripravljalo na gradnjo novih proizvodnih prostorov. Želje so bile uresničene v preteklem letu, ko je bilo izdano gradbeno dovoljenje za gradnjo novih delovnih prostorov na zemljišču ob severni obvoznici mesta Kranja in je izvajalec del pričel z zemeljskimi in gradbenimi deli. V novih delovnih prostorih bo našlo zaposlitev okoli 100 novih delavcev, tako da bo po razširitvi v podjetju zaposlenih okoli 330 delavcev, od tega večinoma kvalificiranih šivilj in krojačev konfekcijske industrije. Za to si bo podjetje skušalo izobraziti svoj kader, saj bo v prihodnjem šolskem letu 1973/74 pričelo izobraževati ca. 40 mladih fantov in deklet za konfekcijske šivalce, ki bodo v 12 mesecih dosegli zelene poklice in se usposobili za delo v redni proizvodnji.

Predračunska vrednost novogradnje je okrog 18.980.000 din in jo bo podjetje skušalo financirati le z lastnimi investicijskimi sredstvi. Poudariti je treba, da je precejšen del investicije namenjen novi modernejši strojni opremlitvi. Podjetje prav tako pripravlja projekte za gradnjo novega obrata na Jesenicah, ki naj bi bil dokončan in vseljiv v letu 1974.

Izdelke Gorenjskih oblačil je moč kupiti v vseh konfekcijskih prodajalnah širom po Jugoslaviji. Zadnja leta pa podjetje precej dela tudi za zahodna tržišča. Letošnje leto pa namerava podjetje izvoziti ca. 15.000 različnih izdelkov, ko pa se bo proizvodni obrat preselil v nove proizvodne prostore, pa bo plasma redne proizvodnje za izvoz še povečala.

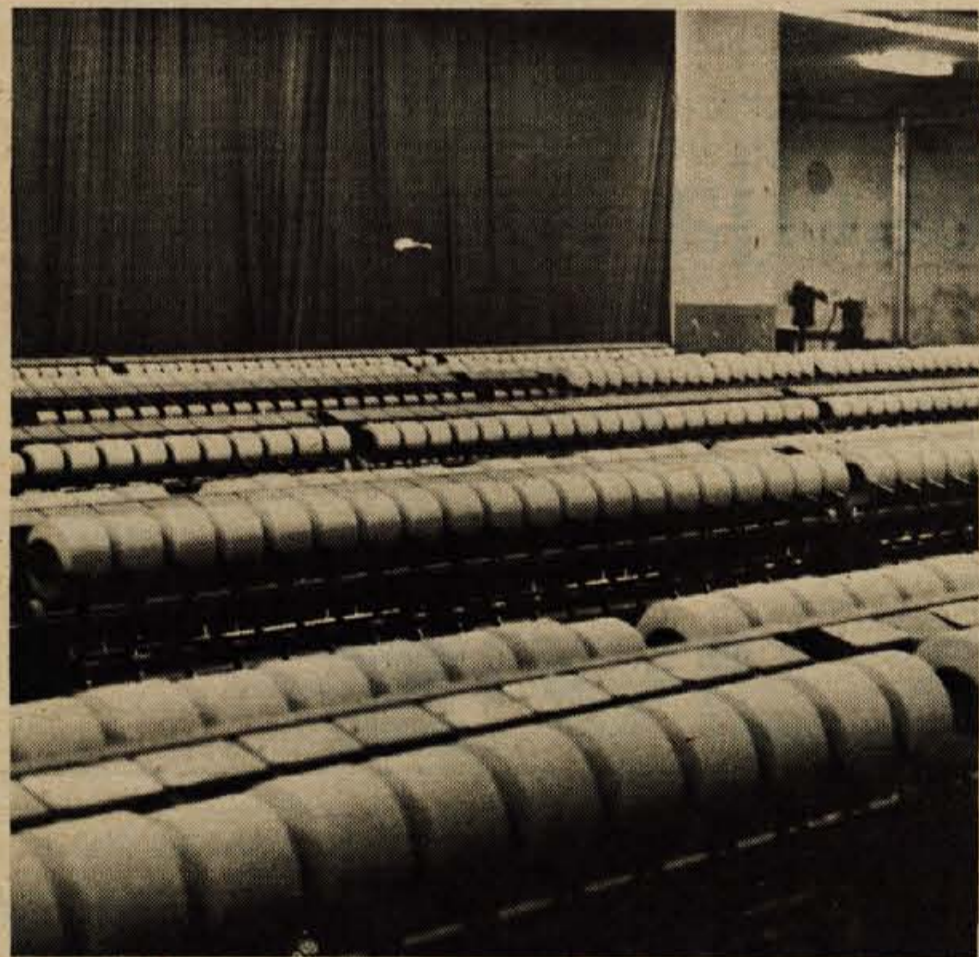
Gorenjska oblačila skušajo svoje izdelke približati željam potrošnikov. Za jesen—zimo so pripravili solidno kolekcijo ženskih oblačil, katerih nakup že vnaprej priporočajo potrošnikom.

Gorenjska oblačila čestitajo vsem občanom ob občinskem prazniku!

Sawva Kranj

**vsem delovnim ljudem,
poslovnim prijateljem,
kupcem in občanom čestitamo za občinski praznik**

Brezvretenski stroji tudi v Tekstilindusu

Že zadnja svetovna razstava tekstilnih strojev v Parizu je pokazala, da staro tehniko prstančnih predilnih strojev vse bolj izpodrivajo brezvretenski stroji. V kranjskem TEKSTILINDUSU so letos montirali in zdaj že uspešno dela prva linija te vrste strojev, ki so jih uvozili iz Češkoslovaške.

In kakšna je prednost teh strojev?

Pri brezvretenskih strojih odpadeta vmesni fazi dela, predpredenje in previjanje preje, odvajalna hitrost pa se poveča od 10—15 m/min pri prstančnih na 72 m/min pri brezvretenskih. Tehnični postopek je dosti krajši, produktivnost pa se poveča kar za petkrat.

Pri proizvodnji preje z novimi stroji je pomembna dobra priprava pramena, da je to enakomerno in pa dobro čiščenje. Zato bodo v bližnji prihodnosti v TEKSTILINDUSU prve nove investicije vložili v mikalnico in čistilnico.

**TEKSTILINDUS
KRANJ**

Tekstilna industrija TEKSTILINDUS KRANJ iskreno čestita vsem delovnim ljudem za občinski praznik in jim želi veliko delovnih uspehov.

Delovna skupnost

»Komunalni servis« Kranj

*čestita občanom in poslovnim prijateljem
za občinski praznik.*

V tem letu smo se samoupravno in tehnološko reorganizirali v smislu novih ustavnih amandmajev, ki zagotavljajo boljše organizacijo dela in opravljanje kvalitetnejših storitev in uslug v naslednjih organizacijskih enotah:

KOMUNALNI SERVIS

TOZD GRADNJE — OBRT

- PE gradnje
- PE gramoznica
- PE obrt I
 - DE pleskarstvo
 - DE tapetništvo
 - DE pečarstvo

TOZD KOMUNALA

PE ceste — čistoča
PE avtostrojni park

- PE obrt II
 - DE polagalci tlakov
 - DE steklarstvo
 - DE mizarstvo

TOZD SKUPNE SLUŽBE

Priporočamo naše kvalitetne izdelke in storitve in usluge vsem občanom.